KUNST IN ZICHT

lezingen
wandelingen
excursies

najaar 2012

Colofon

Stichting Kunst in Zicht
Postbus 1181
9701 BD Groningen
Postgiro 4970581
Telefoon (050) 318 86 51
www.kunstinzichtgroningen.nl
e-mail: info@kunstinzichtgroningen.nl

Statutair gevestigd te Groningen
Ingeschreven in het handelsregister
KvK 41010838
Voorzitter: H. ‘t Hart
Secretaris: G.T. Seggers
Penningmeester: H.E. Delicaat

Kantooradres:
Oliemulderstraat 51
Groningen
dinsdag 10.00 tot 13.00 uur

Inschrijving:
Boekhandel van der Velde
A-Kerkhof 45-47
Groningen

Samenstelling inhoud:
Carolien ten Bruggencate, Anna Keller
Vormgeving: Anthony van Gelder
Basis lay-out: Hans Lakerveld
Druk: Volharding Groningen

Inhoud

Recycling

Lezingen

1 Vikingen! Nieuw licht op de zeevaarders uit Noord-Europa
2 David Hockney. De verbeelding van het landschap
3 100 jaar kunst in Groningen
4 'Een blik in het paradijs'. De weg naar Jan van Eyck
5 Memoriaal van een klooster. Het verdwenen klooster van Aduard en haar beroemde kerk
6 Het dagelijks leven in het Oude Egypte
7 Metéora en de zwevende kloosters
8 'Beauty is in the eye of the beholder'. De filosofie van het kijken
9 De Hollandse Tropenstijl 1900-1940

Cursus

10 'Il faut être de son temps'. Van realisme naar impressionisme

Stadswandelingen

11 Gangen in Groningen
12 Zuidhorn, architectuurdorp

Excursies

13 Eindeloze zomers in Kennemerland. Historische buitenplaatsen en tuinen
14 David Hockney in Keulen
15 Kinderen van kunstenaars: van Runge tot Richter, van Dix tot Picasso

Omslag
David Hockney, Woldgate Woods, 21, 23 & 29 november 2006
© David Hockney
Foto: Richard Schmidt

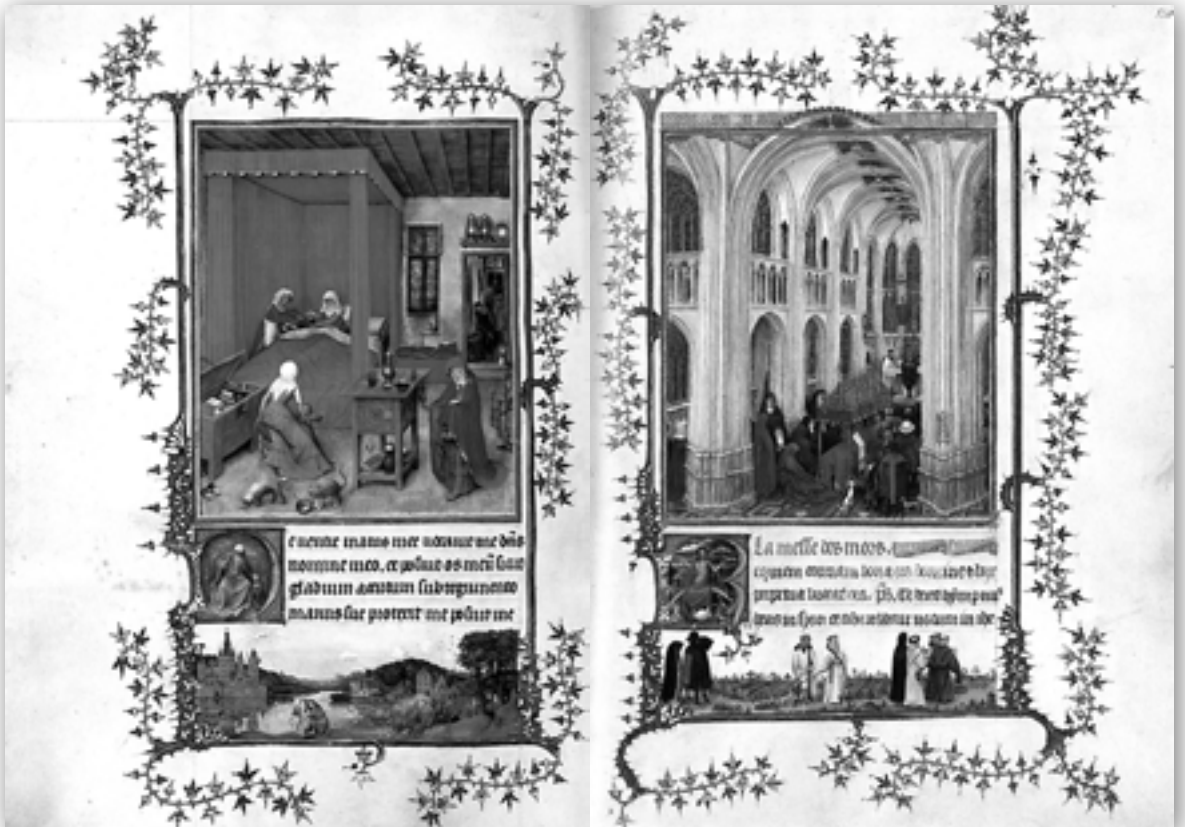

Recycling

Jan van Eyck, Geboorte van Johannes en Dodenmis, circa 1424, Très belles heures de Nôtre-Dame de Jean de Berry (www.boijmans.nl)

‘We hebben opnieuw geprobeerd een divers aanbod samen te stellen, waarin we over de grenzen van de westerse kunst heenkijken, rode draden door de tijd heen opsporen en dwarsverbanden zoeken tussen verschillende kunstdisciplines’ (najaar 1999).

‘Wanneer je je in de wereld van de kunst verdiept, ontstaat vanzelf de behoefte om op ontdekkingsreis te gaan, erop uit te trekken en al dat moois met eigen ogen te bekijken’ (najaar 2006)

‘Kunst in Zicht beschouwt kunst niet alleen als aangename afleiding van het alledaagse, de harde werkelijkheid of een solide belegging, maar wil alle facetten laten zien’ (najaar 2009)

‘Onze docenten doen hun best om de belangstelling voor kunst bij zoveel mogelijk mensen aan te moedigen’ (voorjaar 2009)

‘Juist door uitwisseling van opvattingen en het innemen verschillende standpunten komt kunst tot leven’ (voorjaar 2008)

‘Af en toe moet de geest even waaien en waar vind je een betere uitweg uit de dagelijkse beslommeringen dan tussen prachtige kunstwerken of in fraai vormgegeven architectuur?’ (najaar 2003)

‘En zegt u nu zelf, wat is leuker dan samen met anderen te duiken in de achtergronden van de kunst?’ (voorjaar 2006)

Vanwaar de titel ‘recyclen’ boven dit voorwoord? In crisistijd zijn ‘recyclen’, ‘hergebruik’, ‘vintage’, ‘tweedehands’ en ‘consuminderen’ de toverwoorden. Dit voorwoord past wat dat betreft in de tijdgeest, want bovenstaande citaten zijn afkomstig uit de programmaboekjes van 1999 tot heden. De zinnen zijn hergebruikt, maar dat geldt niet voor de inhoud van ons programma. Daarin vindt u geen ‘vintage’ of tweedehandse onderdelen. Onze inspiratiebronnen voor onderwerpen en interessante, verrassende bestemmingen zijn nog steeds niet uitgeput. Het verzamelen van ideeën blijft doorgaan. We hopen ook niet dat u gaat ‘consuminderen’ en nog steeds met enthousiasme aan onze activiteiten gaat deelnemen!

Anna Keller
Carolien ten Bruggencate
juli 2012

LEZING

Vikingen!

Nieuw licht op de zeevaarders uit Noord-Europa

woensdag 3 oktober
19.30 - 21.30 uur
€ 10,00
spreker Trudy de Lange MA
plaats Hampshire Hotel, Radesingel 50, Groningen
opgave Boekhandel van der Velde, A-Kerkhof 45-47, Groningen

Ze waren gevreesd, die grote blonde krijgers uit het noorden. Ze hadden in het jaar 793 hun visitekaartje afgegeven met de plundering van het klooster Lindisfarne, aan de oostkust van Engeland. Vanaf dat moment sidderden vele kustbewoners als de zeilen van deze Vikingen zich aan de horizon aftekenden. Zeilen die de ranke, snelle en uiterst wendbare boten tot in verre streken brachten, van Rusland tot New Foundland. Ze moesten wel de zee op, de zonen waarvoor geen plaats was op de boerderij. Ze gingen op Viking - op reis - om handel te drijven, oorlog te voeren of om zich elders te vestigen.

De tentoonstelling *Vikingen!* in het Drents museum (tot en met 28 oktober) biedt ons via verschillende thema's inzicht in het dagelijks leven van de Vikingen en van de thuisblijvers. We maken kennis met hun vaardigheden, hun grafrituelen, hun mythen en sagen. Door recente archeologische opgravingen wordt het traditionele beeld van deze bewoners van

Hanger, zilver, 750-1100 na Chr.

Noord-Europa bijgesteld. Zo blijken de helmen met hoorns van Wicky en Hagar hun oorsprong te vinden bij een componist uit de 19de eeuw.

Trudy de Lange is kunsthistorica en geeft lezingen/presentaties voor diverse instellingen.

Schaal van zilver met inlegwerk (replica), 750 - 1100 na Chr.,
vindplaats: Rute, Gotland, Zweden

2 LEZING

David Hockney

De verbeelding van het landschap

donderdag 11 oktober
19.30 - 21.30 uur
€ 10,00
spreker drs. Carolien ten Bruggencate
plaats Hampshire Hotel, Radesingel 50, Groningen
opgave Boekhandel van der Velde, A-Kerkhof 45-47, Groningen

Na vier decennia in California te hebben gewoond, keerde de Britse kunstenaar David Hockney (Bradford, 1937) in 2006 terug naar zijn geboortestreek Yorkshire. Het Engelse landschap inspireert hem sindsdien enorm en leidt tot een stroom van aquarellen, schilderijen en tekeningen.

Het schilderen van een landschap met een enkel perspectivisch verdwijnpunt, zoals in de westerse kunstgeschiedenis sinds de Renaissance gebruikelijk, heeft Hockney nooit echt aangesproken. Hij kijkt liever naar de vroege Chinese schilderkunst, waarin landschappen en stadsgezichten over lange rollen textiel werden uitgesmeerd, zonder schaduwen en zonder statisch perspectief. En net als zijn grote held Picasso schildert Hockney zijn omgeving het liefst vanuit steeds verspringende gezichtspunten, omdat dat volgens hem de werkelijkheid het dichtst benaderde. De fotografie is wat dat betreft maar een beperkt medium, dat alles plat maakt en nooit de verschillende kijkbewegingen kan vastleggen die je als mens maakt bij het overzien van bijvoorbeeld een landschap. Daarom begon de kunstenaar in de jaren tachtig te experimenteren met fotocollages, opgebouwd uit honderden aan elkaar gelaste kiekjes.

Op zijn oude dag is Hockney erachter gekomen dat er maar één manier is om het weidse landschap van Yorkshire goed in beeld te brengen, en dat is door zelf in dat weidse land te gaan staan en te gaan kijken. Daarmee plaatst hij zichzelf in de traditie van schilders als Constable, die vrijwel zijn hele leven in Suffolk werkte, of van Monet, die eindeloos kon genieten van zijn tuin in Giverny. Hoewel hij al een aantal jaren dag in dag uit naar hetzelfde landschap kijkt, ziet hij steeds meer. Zijn herinnering begint mee te spelen met het kijken: hij schildert de zomer met de winter in zijn achterhoofd, hij weet precies hoe de structuur van een boom er zonder bladeren uitziet. Kortom, je kunt geen landschap schilderen als je er niet eerst lange tijd hebt gebivakkeerd.

In Keulen is dit najaar de tentoonstelling *A Bigger Picture* te zien. Kunst in Zicht gaat er op zondag 18 november naar toe (zie pagina 24).

Carolien ten Bruggencate is kunsthistorica, gespecialiseerd in de geschiedenis van de kunst van de 19de en 20ste eeuw.

David Hockney schildert 'Woldgate Before Kilham' in 2007
© David Hockney foto: Jean-Pierre Gonçalves de Lima

3 THEMAMIDDAG

100 jaar kunst in Groningen

zondag 14 oktober
14.00 - 17.30 uur
€ 15,00 (inclusief koffie/thee, glas wijn/fris)
spreker Martin Tissing

plaats Allersmaborg, Allersmaweg 64, Ezinge

opgave Boekhandel van der Velde, A-Kerkhof 45-47, Groningen

Een paar jaar nadat Kunst in Zicht van start ging, richtten filmer Buddy Hermans, producent Peter Verwey en cameraman Jan de Ruiter Stichting Beeldlijn op. Ze maken vooral documentaires over noordelijke beeldende kunst en muziek, maar vanaf 2002 gaan de films ook over politieke, literaire en maatschappelijke aspecten van het leven in Groningen. In totaal zijn er tot nu toe 31 films gemaakt.

In samenwerking met Beeldlijn organiseert Kunst in Zicht een marathon-middag, waarin we aan de hand van drie films door de geschiedenis van de kunst in Groningen gaan. Van het begin tot het eind van de 20ste eeuw. We vangen aan in 1918 met het verhaal van de Groninger Kunstkring De Ploeg dat gevolgd wordt tot het jaar 1928. Bekende kunstenaars als Hendrik Nicolaas Werkman, Jan van der Zee, Johan Dijkstra, Wobbe Alkema en Jan Wiegers geven vorm, kleur en inhoud aan het Groninger expressionisme. Ook belangrijke Ploegkunstenaars als Jan Altink, George Martens, Job Hansen en Jan Jordens worden gepresenteerd in hun meest interessante periode. NRCHandelsblad schreef een lovende recensie over deze film: ‘prachtige archiefbeelden, gecombineerd met foto’s en documenten uit de jaren twintig’.

Vervolgens pakken we de draad op na de oorlog met de film Jong in Groningen. In deze film schetst regisseur Buddy Hermans aan de hand van herinneringen van Henk van Os en Martin Tissing een beeld van de verscheidenheid aan kunststromingen in Groningen van 1945 tot 1975. In de documentaire zijn kunstenaars als Siep van den Berg, Henri de Wolf, Han Jansen, Jo van Dijk, Olga Wiese en anderen uit die tijd aan het woord. Er is veel archiefmateriaal met openingen in Galerie de Mangelgang, opnames tijdens Beeld-en-route en andere happenings.

We besluiten de middag met de documentaire Oude Helden en Jonge Meesters die in mei van dit jaar in première ging. De film gaat over de opkomst en bloei van de noordelijke figuratieve kunst. De ‘founding fathers’ Wout Muller, Clary Mastenbroek, Ger

Siks, Matthijs Röling en Trudy Kramer vonden elkaar op Academie Minerva en groepeerden zich in de Fuji Art Association. Ook dichteres Fritzi Harmsen van Beek zat bij deze groep die later werd aangevuld met de dichters Cor Jellema en Jean Pierre Rawie.

De Groningse kunstenaar **Martin Tissing** leidt de films in. Hij heeft veel Ploegkunstenaars persoonlijk gekend en is de leermeester van de jongere generatie, dus hij is als het ware ooggetuige van een eeuw kunst in Groningen. De middag vindt plaats op de Allersmaborg in Ezinge, waar Tissing en zijn toenmalige vrouw Annie Vriezen zich vestigden begin jaren zestig. De zwaar verwaarloosde borg ontwikkelde zich in hun tijd tot een ontmoetings- en expositiecentrum voor kunstenaars.

4 LEZING

Een blik in het paradijs

De weg naar Van Eyck

donderdag 18 oktober
19.30 - 21.30 uur
€ 10,00
spreker drs. Anna Keller
plaats Hampshire Hotel, Radesingel 50, Groningen
opgave Boekhandel van der Velde, A-Kerkhof 45-47, Groningen

Eén van de grote raadsels van de Nederlandse kunstgeschiedenis is de schijnbaar plotselinge opkomst van het realistische en technisch uiterst verfijnde werk van Jan van Eyck (Maaseik ca.1390-Brugge 1441). Van Eyck wordt vaak beschouwd als een revolutionair: als uit het niets zorgde zijn genialiteit voor een volledig nieuwe richting in de kunst. Naar aanleiding van de tentoonstelling *De weg naar Van Eyck* in Museum Boijmans in Rotterdam (16 oktober t/m 13 februari) organiseert Kunst in Zicht lezingen over 'één van de meest geniale schilders van Europa'.

In de 15de eeuw schreef de Italiaanse humanist Bartolommeo Fazio: 'Op het schilderij is in de badkamer een lamp die echt lijkt te branden, een zwetende oude vrouw, een hondje dat water likt, bergen, wouden en dorpen met zoveel vaardigheid geschilderd'. Ruim 550 jaar later merkt Sjarel Ex, directeur van Museum Boijmans op: 'Net alsof je dingen op het schilderij kan aanraken, een illusie in verf weergegeven'. Beiden prijzen de verbluffende techniek van Jan van Eyck, één van de meest geniale en belangrijkste schilders van de 15de eeuw. Door zijn fenomenale techniek 'gaf Jan van Eyck als eerste de mensen een blik in het Paradijs.', zoals Ex mooi formuleerde.

Jan van Eyck heeft een betrekkelijk klein oeuvre achtergelaten. Circa twintig schilderijen worden aan hem toegeschreven. Het enige toegeschreven werk in Nederland is in het bezit van Museum Boijmans: *De drie Maria's aan het graf* (1425-1435). Dit werk zal worden omringd door maar liefst zeven schilderijen van de meester zelf. Verder zullen bijna alle overgebleven werken uit de 15de eeuw die de inspiratiebron vormden voor Jan van Eyck en zijn generatiegenoten te zien zijn. De getoonde stukken zijn schilderijen in reisformaat op paneel, soms gehuld in edelmetaal, die bestemd waren voor de privédevotie. Ook zijn tekeningen te zien van Jan van Eyck. De diversiteit aan inspiratiebronnen brengt ook bijzon-

Jan en/of Hubert van Eyck, De drie Maria's aan het graf, olieverf op paneel, 1425-1435 (www.boijmans.nl)

dere incunabelen, miniaturen, beelden, wandtapijten en zilverwerken naar Rotterdam. De tentoonstelling is een unieke gebeurtenis. 'Deze selectie schilderijen is dus voor het eerst bijeen, maar door de kwetsbaarheid van de panelen zal dit gelijk ook de laatste keer zijn.'- aldus het persbericht van het museum.

Anna Keller studeerde kunstgeschiedenis in Boedapest (invloed van de Vlamingen op de Hongaarse altaarkunst) en in Groningen (invloed van de *Kruisafneming* van Rogier van der Weyden). Sinds haar afstuderen werkt ze als freelance docent en tolk.

5 LEZING

Memoriaal van een klooster

Het verdwenen klooster van Aduard en haar beroemde kerk

woensdag 31 oktober
19.30 - 21.30 uur
€ 10,00
spreker Henk Kooi
plaats Hampshire Hotel, Radesingel 50, Groningen
opgave Boekhandel van der Velde, A-Kerkhof 45-47, Groningen

Op 5 juni 1192 werd in Aduard de St.-Bernardusabdij gesticht en was één van de belangrijkste kloostergemeenschappen in Nederland. Dit zeer invloedrijke klooster in de provincie Groningen stond aan de wieg van de 13de-eeuwse Romano-Gotische baksteen bouwkunst zoals die we kunnen aantreffen bij talrijke 13de-eeuwse Groningse dorpskerken De abdijkerk had een lengte van tachtig en een hoogte van veertig meter en was groter dan de Martinikerk in de stad Groningen. Omdat de verdwenen kloosterkerk zo kunstig was gemaakt, werd de bouwmeester bij hoge uitzondering begraven in deze kerk. Deze eer viel normaal slechts ten deel aan bisschoppen en heiligen.

Tegenwoordig is weinig van het klooster in Aduard terug te vinden. In 1580 is het kloostercomplex in brand gestoken en wat overbleef werd in de 18de eeuw door de landjonker Lewe met de grond gelijkgemaakt. Alleen de ziekenzaal van de monniken werd gespaard.

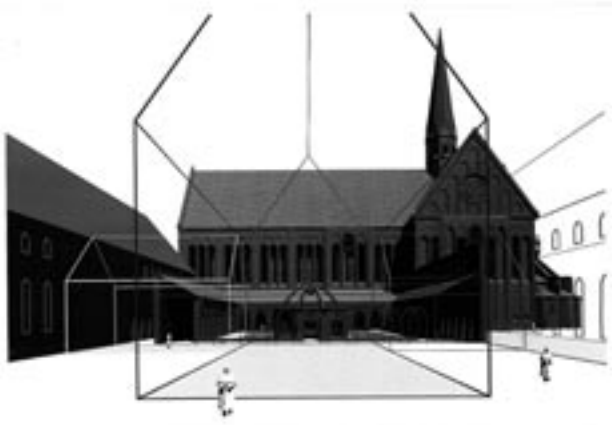

Reconstructie van het klooster Aduard

Henk Kooi verdiepte zich al jaren in alle publicaties die zijn verschenen over het klooster Aduard en in studies over de bouw van middeleeuwse kloosters en kerken. Axe Kooi maakte de virtuele reconstructies om u een indruk van dit verdwenen cultureel erfgoed, de kerk van het Cisterciënzer klooster van Aduard, te geven.

Henk Kooi is architect en woont in Aduard. Zijn zoon Axe Kooi is bouwer van virtuele werelden.

6 LEZING

Het dagelijks leven in het Oude Egypte

donderdag 8 november
19.30 - 21.30 uur
€ 10,00
spreker dr. Julia Harvey
plaats Hampshire Hotel, Radesingel 50, Groningen
opgave Boekhandel van der Velde, A-Kerkhof 45-47, Groningen

Het Oude Egypte heeft mensen al heel lang geboeid, niet in de laatste plaats omdat er zo veel van deze oude cultuur overgebleven is. Anders dan bij vele andere oude culturen het geval is hebben Egyptologen veel tastbaar materiaal waarmee zij kunnen werken om die cultuur te reconstrueren. Voor het dagelijks leven, bijvoorbeeld, hebben wij een breed spectrum aan afbeeldingen en objecten, uit alle fases van de Oud-Egyptische geschiedenis, over een periode van 3000 jaar. Veruit de meeste van deze afbeeldingen en objecten zijn gemaakt voor het leven na de dood van de elite en geven een ideaal beeld weer van het leven van de grafeigenaar, zijn familie en zijn ondergeschikten. Dit geeft een extra dimensie aan de kunst gerelateerd aan het leven van alledag - het is meer dan een simpele weerspiegeling van dagelijkse taken.

Deze lezing neemt u mee naar hoe het was om te wonen in het Oude Egypte. Waar woonde men, wat droeg men, hoe leefde men? Hoe was het in de velden, welke gewassen verbouwden ze? Wat deden ze in hun vrije tijd? Wij zullen ook zien of en hoe het leven veranderde in de loop van de tijd.
De rode draad zal de levensloop van een willekeurige notabele zijn.

Julia Harvey studeerde Egyptologie aan de universiteiten van Durham, Heidelberg en Londen en promoveerde in 1994. Al jaren geeft zij cursussen Egyptologie voor de Senioren Academie en ieder jaar leidt ze een reis naar Egypte. Ze is ook hoofd van de Universitaire Vertaal- en Correctiedienst van de Rijksuniversiteit Groningen.

Tuinman met een 'shadoef', Tombe van Ipuy in Deir el Medina, 1550-1070 voor Chr.

7 LEZING

Metéora en de zwevende kloosters

donderdag 15 november
19.30 - 21.30 uur
€ 10,00
spreker ir. Tjalling Visser
plaats Hampshire Hotel,
Radesingel 50, Groningen
opgave Boekhandel van der Velde,
A-Kerkhof 45-47, Groningen

Als je in Noord-Griekenland de oost-west route volgt van Igoumenitsa naar Lárissa, duiken de rotsformaties bij Kalabaka plotseling op. Op gigantische pilaarvormige rotsen bevinden zich gebouwen op grote hoogte, zwevend tussen hemel en aarde.

Geïnspireerd door de mystieke beweging van het hesychasme (hesycha staat voor rust, kalmte) werden hier vanaf de 14de eeuw kloosters gebouwd in een Grieks-Byzantijnse stijl. Het oudste klooster Mega Metéora werd gesticht door de heremiet Athanasius, op een rotspunt van 534 boven zeeniveau. Daarna zouden er nog 24 kloosters volgen. Zes daarvan zijn momenteel nog in gebruik, de rest is tot ruïne vervallen of geheel verdwenen. Prachtig is de ligging van deze kloosters in het landschap, de heldere architectuur en de vele kleurrijke schilderingen in de gebouwen. Nog maar kort geleden zijn er paden en trappen in de rotsen gehouwen om de gang naar de kloosters gemakkelijker te maken. Hoe hebben de monniken de kloosters bovenop deze steile rotsen kunnen bouwen? En hoe

Parthenios van Elassona, Meteora, 1782, ets (detail)

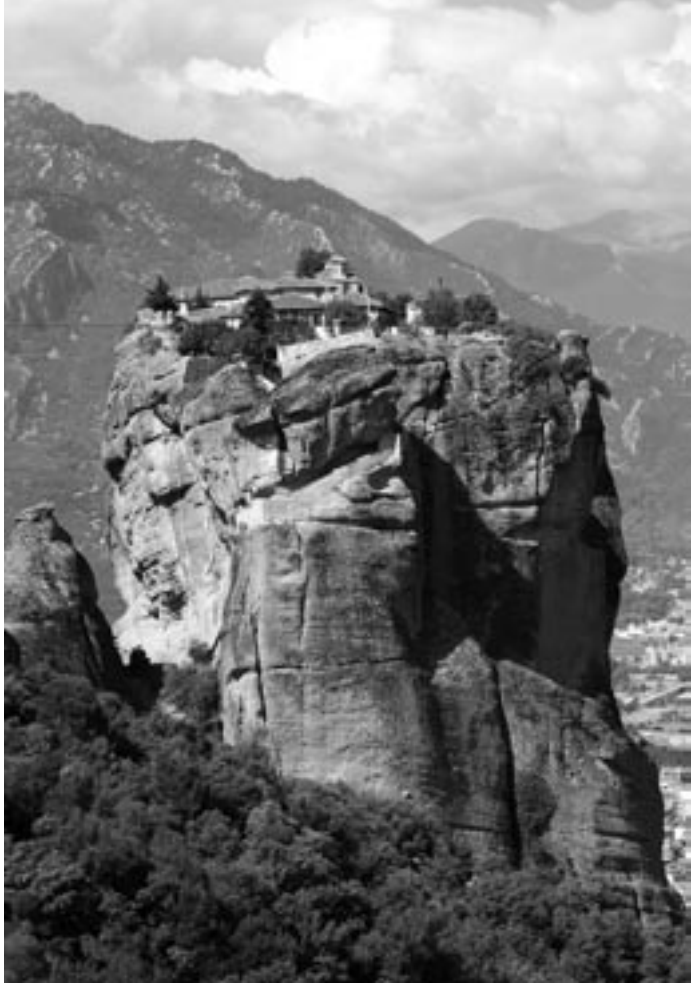

hebben ze zich daarboven in leven kunnen houden? Niemand weet zeker hoe het precies is gegaan, maar wat er tot stand is gekomen is zeer indrukwekkend en tot de verbeelding sprekend.
Eeuwenlang huisden hier autonome gemeenschappen van monniken in vrijwel volledige afzondering van de wereld. In tijden van oorlog dienden de kloosters als toevluchtsoord voor hen die op de vlucht waren. Op gezette tijden werden de kloosters belegerd en in brand gestoken, of - zoals in de Tweede Wereldoorlog - door bommen beschadigd. Desondanks heeft een aantal het overleefd en zijn zo goed als mogelijk weer hersteld. Sinds 1988 staat Metéora (het landschap en de gebouwen) op de Werelderfgoedlijst van UNESCO.

Tjalling Visser is stedenbouwkundige en oud-docent Urban Design en Geschiedenis van Stedenbouw en Landschap aan de Academie van Bouwkunst te Groningen.

Het Drievuldigheidsklooster in de Griekse streek Meteora

8 LEZING

‘Beauty is in the eye of the beholder’

De filosofie van het kijken

vrijdag 9 november
19.30 - 21.30 uur
€ 10,00
spreker Prof.dr. Mieke Boon

plaats Mennozaal (achter Doopsgezinde kerk), Oude Boteringestraat 33, Groningen

opgave Boekhandel van der Velde, A-Kerkhof 45-47, Groningen

‘Beauty is in the eye of the beholder’. Schoonheid, maar ook lelijkheid, is echter niet zozeer een eigenschap van een kunstwerk zelf, maar komt mede tot stand door onze manier van kijken. Het oog is geen neutrale spiegel waarin een kunstwerk zich weerspiegelt. Nee, in en achter het oog gebeurt van alles.

Wat ziet de beschouwer, wat voegt hij toe, wat haalt hij weg? Welke aangeleerde gewoontes (zoals de romantische blik) zitten er in ons kijken verscholen? Aan de hand van een virtueel museumbezoek illustreert Mieke Boon de door haar ontwikkelde ‘filosofie van het kijken’. Deze filosofie onderzoekt niet alleen hoe we naar een kunstwerk kijken, maar ook naar onszelf en de wereld om ons heen.

Kijken zal na deze lezing niet meer zijn wat het daarvoor was. Zeer waarschijnlijk zult u na afloop met heel andere ogen kijken naar bijvoorbeeld de schilderijen van Carel Willink, of naar de manier waarop Rembrandt schilderde. Of hoe nu precies zo’n overweldigend stilleven van Claesz Heda in elkaar steekt.

Mieke Boon studeerde Chemische Technologie aan de Universiteit Twente en promoveerde in dat vakgebied aan de Universiteit van Delft. Vanaf 1984 studeerde ze tevens Filosofie. Sinds 2001 is ze werkzaam als universitair docent bij de vakgroep Wijsbegeerte van de Universiteit Twente. Daar doceert zij Techniekethiek, Wetenschapsfilosofie en Beroepsverantwoordelijkheid van de ingenieur. Samen met de journalist Peter Henk Steenhuis verzorgde zij een cursus ‘Filosofie van het Kijken’ voor het dagblad Trouw. Deze serie verscheen in 2007 als boek bij uitgeverij Lemniscaat.

Rembrandt van Rijn, Het Joodse Bruidje, 1665-1669

9 LEZING

De Hollandse Tropenstijl 1900-1940

donderdag 29 november
19.30 - 21.30 uur
€ 10,00
spreker drs. Frederik Erens
plaats Hampshire Hotel, Radesingel 50, Groningen
opgave Boekhandel van der Velde, A-Kerkhof 45-47, Groningen

Vanaf het einde van de 19de eeuw maakte Nederlands-Indië een grote ontwikkeling door op het gebied van economie en bestuur, onderwijs, gezondheidszorg en volkshuisvesting. In deze tijd vestigden zich in de 'Gordel van Smaragd' vele Europeanen die zich ook een Europese woon- en werkcultuur wilden veroorloven. Het gevolg was een enorme bouwactiviteit tussen 1900 en 1940. Tot die tijd was er maar weinig aandacht besteed aan de ontwikkeling van de Nederlandse koloniale architectuur. De belangrijkste eis was een gebouw te scheppen waarin het koel en prettig was om te wonen en te werken, aan de architectonische kant werd weinig aandacht besteed.

Willemskade in Soerabaja

Aan het begin van de 20ste eeuw deden de eerste professionele architecten echter hun intrede. Zij ontwierpen bouwwerken in een Europese stijl die aangepast was aan de tropische omstandigheden. Architecten als H.P. Berlage, Frank Lloyd Wight, Piet Mooijen en C. Wolff Schoemaker hadden een grote invloed op de ontwikkeling van die 'Hollandse Tropenstijl'. Van belang was verder dat vanaf 1920 in Bandoeng de Technische Hogeschool werd geopend, zodat Indië zelf zijn ingenieurs kon opleiden. Het architectuurdebat ging dikwijls over de kwestie in hoeverre inheemse Indonesische elementen in de bouwkunst opgenomen moesten worden. Omgekeerd was er ook een zekere invloed van Indië op de architectuur en toegepaste kunst in Nederland zelf, zodat er sprake was van een culturele wisselwerking overzee.

Heden ten dage beginnen jonge Indonesische architecten en liefhebbers in toenemende mate de Nederlandse koloniale architectuur te zien als inspiratiebron voor een eigen Indonesische architectuur.

Frederik Erens studeerde Geschiedenis en Kunstgeschiedenis aan de Rijksuniversiteit Utrecht. Hij is gespecialiseerd op gebieden als de Baltische landen, Zuid-Afrika en Indonesië, en heeft zich tevens toegelegd op Art Nouveau en Art Deco-architectuur in brede zin. Hij leidt geregeld culturele reizen naar Estland, Letland en Litouwen.

10 DAGCURSUS

‘Il faut être de son temps’

Van realisme naar impressionisme

donderdag 8, 15 en 22 november
10.00 - 12.00 uur
€ 30,00 / € 10,00 per keer
spreker drs. Carolien ten Bruggencate

plaats Mennozaal (achter Doopsgezinde kerk), Oude Boteringestraat 33, Groningen

opgave Boekhandel van der Velde, A-Kerkhof 45-47, Groningen

Van 16 juni 2012 tot en met 13 januari 2013 toont de Hermitage Amsterdam met *Impressionisme: sensatie & inspiratie* de wereldberoemde impressionisten uit de omvangrijke collectie van de Hermitage in St.-Petersburg in hun context. Topstukken van baanbrekers als Claude Monet, Pierre-Auguste Renoir, Alfred Sisley en Camille Pissarro zijn te zien samen met werk van andere invloedrijke Franse schilders uit de tweede helft van de 19de eeuw als Eugène Delacroix en Jean-Léon Gérôme. Ter voorbereiding op een bezoek aan deze tentoonstelling besteedt Kunst in Zicht in een dagcursus weer eens aandacht aan de ontwikkelingen in de schilderkunst van de 19de eeuw.

‘Ik meen dat kunstenaars in wezen niet in staat zijn om het aspect van een voorbije of een toekomstige eeuw weer te geven’ schreef Gustave Courbet, een van de leidende figuren uit het realisme. De eis dat een kunstenaar ‘van zijn tijd’ moest zijn en het eigentijdse leven moest portretteren met oprechtheid en waarheidsgetrouwheid vormde de centrale kwestie van deze beweging. Elke idealisering in kunst en literatuur werd verworpen. Kunstenaars als Courbet, Millet en Manet zochten hun inspiratie in de onderkant van de samenleving, bij de arbeiders, de boeren en de wasvrouwen.

In het impressionisme werd de eigentijdsheid tot het uiterste gevoerd, wat leidde tot een weergave van het ‘hier en nu’. Monet, Degas en Renoir legden de vluchtigheid van de werkelijkheid in een daarbij passende snelle, schetsmatige schildertechniek vast. Gebroken kleuren werden in losse onsystematische toetsen op een lichte ondergrond gezet. Alles draaide om een eerlijke, objectieve registratie van vluchtige momenten.

In de cursus zullen ook de tijdgenoten die heel anders dan de impressionisten schilderden aan bod komen. Academische kunstenaars als Jean-Léon Gérôme en Alexandre Cabanel waren destijds zeer geliefd en worden tegenwoordig na een lange tijd van desinteresse ook weer op hun waarde geschat.

Carolien ten Bruggencate is kunsthistorica, gespecialiseerd in de geschiedenis van de kunst van de 19de en 20ste eeuw.

Claude Monet, Vrouw in een tuin, 1867
© State Hermitage Museum, St Petersburg

11 STADSWANDELING

Gangen in Groningen

zondag 30 september
14.00 - 16.00 uur
€ 10,00
begeleider Edward Houting BNO
vertrekpunt VVV, Grote Markt, Groningen
opgave Boekhandel van der Velde, A-Kerkhof 45-47, Groningen

Als de wandeling is volgeboekt en alleen bij voldoende belangstelling gaat om 11 uur ook een wandeling van start.

Oppervlakkig bekeken lijken gangen en stegen meestal niet interessant, maar historisch gezien hebben ze een belangrijke bijdrage geleverd aan het economische verkeer van een stad. Aan die smalle verbindingswegen blijken onder meer allerlei bedrijfjes gevestigd te zijn (geweest), gasthuizen, armoelijders, dubieuze kroegen en het 'Doorgangshuis' voor ontspoorde meisjes.

In een rondgang door 33 gangen krijgt de wandelaar een boeiend overzicht van de voormalige bedrijvigheid in het centrum van Groningen. Tevens wordt iets verteld over historische panden en hun bewoners.

Grote gang in Groningen, rond 1920

Edward Houting is grafisch vormgever en publicist. Hij heeft gefotografeerd en boeken geschreven en vormgegeven, onder meer over gevelstenen en borgen in Groningen. (*Groninger Borgen, wandelingen door tuin en tijd*, 2007, Uitgeverij Noordboek).

12 STADSWANDELING

Zuidhorn: architectuurdorp

zondag 4 november
14.00 - 16.00 uur
€ 10,00
begeleider drs. Jaap Ekhart
vertrekpunt Station Zuidhorn
opgave Boekhandel van der Velde, A-Kerkhof 45-47, Groningen

Als de wandeling is volgeboekt en alleen bij voldoende belangstelling gaat om 11 uur ook een wandeling van start.

De Hoofdstraat en De Gast vormen samen de architectonische ruggengraat van Zuidhorn. Het woord 'gast' betekent 'hooggelegen zandrug': de naamgeving van de straat verwijst naar de ondergrond waarop ze is aangelegd. De Gast, een door statige eiken geflankeerde laan, biedt een schat aan architectuur: rijk gedecoreerde neoklassieke woningen en chique ogende Art Nouveau-villa's wisselen elkaar af. Veel van deze villa's zijn ontworpen door gemeentearchitect Klaas Siekman.

Naast particuliere villa's ontwierp Siekman overheidsgebouwen, zoals het (voormalige) kantoorgebouw van het Waterschap Westerkwartier en het (eveneens voormalige) gemeentehuis. Beide gebouwen, respectievelijk gebouwd in 1909 en 1916, staan aan het eind van de Hoofdstraat. Met zijn ontwerp voor het gemeentehuis grijpt gemeente-architect Siekman terug op de toonaangevende architectuur van de 16de eeuw, het tijdperk van de gotiek.

C.H. Peters, Voormalig Postkantoor, Zuidhorn, 1907-1908

Maar ook landelijke architecten waren actief in Zuidhorn. Villa Linea Recta aan de Hoofdstraat is een ontwerp van Leendert Cornelis van der Vlugt, de hoofdarchitect van de wereldberoemde Van Nellefabriek in Rotterdam. De naam Linea Recta blijkt heel toepasselijk te zijn want rechte lijnen schieten over en weer in de door de Van der Vlugt ontworpen villa. Het is een van de eerste én tevens schaarse voorbeelden van functionalistische bouw in de provincie Groningen.

Zuidhorn is een ware architectuur-oase in de provincie Groningen: qua hoeveelheid én qua afwisseling. Alle architectuurstijlen zijn vertegenwoordigd in het vroegere renteniersdorp: neoklassieke panden, de Art Nouveau, de Delftse School, het functionalisme, bevallige architectuur uit de jaren vijftig én moderne architectuur (het nieuwe gemeentehuis van Gunnar Daan en de tandartsenpraktijk van Eduard Gerds).

Nieuwsgierig geworden naar Zuidhorn en haar architectuur? Loop dan mee en geniet van een wandeling door architectuur-oase Zuidhorn. Aansluitend nuttigen we koffie of thee met cake.

Jaap Ekhart is kunsthistoricus, doceert kunst- en architectuurgeschiedenis aan diverse instellingen en schreef artikelen over architectuur in de stad Groningen.

13 DONATEURSEXCURSIE

Eindeloze zomers in Kennemerland

Historische buitenplaatsen en tuinen

zondag 9 september
vertrek Groningen, Hoofdstation 8.00 uur
Haren, Hotel Mercure 8.15 uur
thuiskomst 19.00 uur
begeleiding drs. Cecile Verburg
€ 60,00 (inclusief vervoer touringcar, begeleiding, lunch, koffie/thee)
opgave uitsluitend bij Kunst in Zicht, tel 050-3188651 of info@kunstinzichtgroningen.nl

In aansluiting op de inspirerende lezing van René Dessing over landgoederen in Nederland en omdat het nog steeds het Jaar van de Historische Buitenplaats is, organiseert Kunst in Zicht speciaal voor de donateurs een excursie naar drie buitens in het Kennemerland.

In heel Nederland maar vooral in het midden en westelijk deel van ons land bouwden gefortuneerde stedelingen hun buitenplaatsen tussen 1600 en 1900 in het omringende landelijk buitengebied en konden zo in de zomer ontkomen aan de ongezonde (epidemieën) en de door vervuilde grachten stinkende stad. In deze zelf gecreëerde buitenoases verstond men de kunst van het genieten en hield men zich bezig met literatuur, poëzie, muziek, planten en bloemen, tuinarchitectuur en beeldende kunst. In Noord- en Oost-Nederland maakte de adel soms de gang van het platteland naar steden zoals Den Haag en Utrecht, maar in het westen ging de koopman in de zomer juist van de stad naar het platteland.

We beginnen de dag op de historische buitenplaats Akerendam bij Beverwijk. Daar is in het kader van het Jaar van de Historische Buitenplaats de tentoonstelling Vijf eeuwen bloemperken te zien. Centraal staan de verschillende modes en stijlen in de aanleg van kleurrijke bloemperken door de eeuwen heen. De bloemperken tonen de bezoeker tonen hoe aan de siertuin in de 17de, 18de, 19de en 20ste eeuw vormgegeven werd en wordt. In de oranjerie is een kleine binnenexpositie ingericht waar aanvul-

Kasteel Akerendam, Beverwijk

Beeckestijn, Velsen

lende informatie te vinden is over de diverse ontwikkelingsvormen van het Nederlandse bloemperk.

We vervolgen onze weg naar Beeckesteyn bij Velsen, een 18de-eeuws landgoed van grote allure en een prachtig voorbeeld van de cultuur van de Hollandse buitenplaats. Het is één van de weinige in zijn geheel bewaard gebleven grote buitens die aan de duinrand in Kennemerland werden gesticht als zomerverblijven van rijke Amsterdamse regenten. De huidige buitenplaats is ontstaan uit een 17de-eeuwse hofstede. Sinds het begin van de 17de eeuw heeft de buitenplaats minstens zes verbouwingen en uitbreidingen ondergaan. Dit gebeurde in opdracht van de Amsterdamse regentenfamilies Corver, Trip en Boreel. De tuinen van Beeckestijn zijn uniek voor Nederland, omdat alleen hier twee historisch belangrijke stijlvormen naast elkaar gezien kunnen worden;

Slot Assumburg, Heemskerk

een strak geometrisch opgezet deel volgens de Franse barok en aansluitend een speels meer natuurlijk Engels landschapspark.

Na bezichtiging van huis en tuin lunchen we in het koetshuis van Beeckestijn.
Tenslotte brengen we een bezoek aan Slot Assumburg in Heemskerk. Het dateert waarschijnlijk uit de 13de eeuw, maar werd in 1546 verbouwd, en is genoemd naar de buurtschap Assum tussen Heemskerk en Uitgeest. Het adellijk geslacht Van Assendelft heeft van 1328 tot 1601 het kasteel bewoond. De Van Assendelfts bezaten de heerlijke rechten en mochten zich Heer van Heemskerk noemen. In 1694 komt het kasteel in handen van de rijke koopman mr. Jean Deutz. Deze laat het kasteel verfraaien en prachtige tuinen aanleggen. In de loop der jaren raakten de Assumburg en haar omgeving hun oude glorie kwijt. Het prachtige eeuwenoude park rond het slot verdween grotendeels, evenals de naar Frans voorbeeld aangelegde lusthof. In 2009 werd echter begonnen om die 18de-eeuwse kasteeltuin weer in originele staat te brengen.

15 EXCURSIE

David Hockney in Keulen

zondag 18 november
vertrek Groningen Hoofdstation 7.00 uur
Haren, Hotel Mercure 7.15 uur
thuiskomst 21.00 uur
€ 80,00 (inclusief vervoer touringcar, entree Museum Ludwig en Wallraff-Museum, 1 rondleiding)
opgave uitsluitend bij Kunst in Zicht, tel 050-3188651 of info@kunstinzichtgroningen.nl

Kunst in Zicht biedt u de gelegenheid om twee bijzondere tentoonstellingen te bezoeken. De lovend ontvangen tentoonstelling *A Bigger Picture* was eerder te zien in de Royal Academy in Londen, maar die kunt u nu zien in Museum Ludwig in Keulen. En in die zelfde stad is in het Wallraf-Richartz-Museum tevens een terugblik te zien op de legendarische Sonderbundausstellung uit 1912.

In de aanloop naar zijn zeventigste verjaardag besloot kunstenaar David Hockney (1937), na een verblijf van tientallen jaren in Californië, terug te keren naar zijn geboortegrond in Yorkshire, in Engeland. Deze grote verandering viel samen met een verlangen om zijn hele benadering van het schilderen met olieverf opnieuw uit te vinden. Voor het eerst schilderde hij in de open lucht, midden in het landschap, van seizoen tot seizoen en onder allerlei weersomstan-

David Hockney, The Arrival of Spring in Woldgate, East Yorkshire in 2011 (twenty eleven)- 12 April, No. 1
© David Hockney

Internationale Kunstausstellung des Sonderbundes Westdeutscher Kunstfreunde und Künstler zu Cöln, 1912

digheden. In de tentoonstelling in Museum Ludwig hangen deze imposante, vaak meerdelige landschapsschilderijen die Hockney maakte in de buurt van het kustplaatsje Bridlington. Wegens de kou begon Hockney in de auto ook tekeningen te maken op zijn iPad. Het resultaat beviel hem zo goed, dat hij bleef tekenen op dat beeldschermpje en de prints van die tekeningen samenvoegde tot grote kunstwerken. Verder zijn in de tentoonstelling de door Hockney ontwikkelde multi-focusfilms te zien, geprojecteerd op 9 monitoren.

In het Wallraf Richartz Museum is tegelijkertijd een reconstructie te zien van een beroemde tentoonstelling uit 1912, de zogenaamde Sonderbundausstellung. Die gaf destijds aan de hand van 577 schilderijen en 57 beeldhouwwerken van 173 kunstenaars een overzicht van de toenmalige kunststromingen. Cézanne, Gauguin, Kandinsky, Kirchner, Macke, Marc, Matisse, Munch, Nolde, Picasso, Schiele, Signac en Van Gogh waren er vertegenwoordigd. Nu, 100 jaar later, toont het Wallraf-Richartz-Museum een spectaculaire terugblik, met meer dan 100 meesterwerken die destijds te zien waren. De reconstructie bewijst hoe revolutionair en baanbrekend de Sonderbundausstellung in haar tijd was.

Ter voorbereiding op het bezoek aan de Hockney-tentoonstelling houdt Carolien ten Bruggencate op 11 oktober een lezing over zijn werk (zie p. 6).

17 EXCURSIE

Kinderen van kunstenaars

Van Runge tot Richter, van Dix tot Picasso

zondag 16 december
vertrek Groningen Hoofdstation 9.30 uur
Haren, Hotel Mercure 9.45 uur
thuiskomst 17.00 uur
€ 60,00 (inclusief vervoer touringcar, entree Kunsthalle Emden, rondleiding)
opgave uitsluitend bij Kunst in Zicht, tel 050-3188651 of info@kunstinzichtgroningen.nl

Van 15 september 2012 tot 20 januari 2013 toont de Kunsthalle in Emden kunstwerken rond het thema *Kinderen van kunstenaars*. Kunst in Zicht brengt op zondag 16 december een bezoek aan deze tentoonstelling.

Uitgangspunt voor de expositie zijn twee werken uit het bezit van de Kunsthalle: *Hängematte I* van Max Pechstein en *Portret van Walter Macke met haas* van August Macke. Beide expressionisten portretteerden hun eigen zoon.

De kijk op je eigen kind is subjectief, maar is een portret van je eigen kind daardoor ook anders dan dat van een vreemd kind? De tentoonstelling begint met werken uit de late 18de en 19de eeuw en volgt het thema tot in de huidige tijd. In de 18de eeuw is er voor het eerst aandacht voor de ontwikkeling van het kind. Zo schrijft Jean-Jaques Rousseau (1712–1778) zijn beroemde essay over opvoeding en in de beeldende kunst groeit de belangstelling voor het kinderportret. Kunstenaars als Otto Runge (1777-1810) schilderen gevoelige kinderportretten, waarin de jonge geportretteerden als zelfstandige persoonlijkheden weergegeven worden. Daarnaast blijft de huiselijke omgeving en het eigen gezin een belangrijk thema.

We worden rondgeleid langs kunstwerken in verschillende media – schilderijen, tekeningen, foto's – van onder meer Max Liebermann, Karl Hofer, Paula Modersohn-Becker, Otto Dix, Käthe Kollwitz, Christian Schad, Adrian Schoormans, Pablo Picasso en Marc Quinn.

August Macke, Portret van Walter Macke met haasje, 1910
Langdurig bruikleen in de Kunsthalle Emden

Organisatie

Doelstelling
De Stichting Kunst in Zicht legt zich toe op het verbreiden van kennis over beeldende kunst, architectuur en archeologie om de ontwikkeling van belangstelling voor kunst bij zoveel mogelijk mensen aan te moedigen. Daartoe organiseert Kunst in Zicht lezingen, wandelingen en excursies, waarin zowel historische als actuele onderwerpen op het gebied van beeldende kunst, architectuur en archeologie aan de orde komen en aandacht wordt besteed aan lopende tentoonstellingen. Alle lezingen, wandelingen en excursies worden verzorgd door deskundige docenten, voor het merendeel kunsthistorici, historici en archeologen.

Inschrijving
Inschrijving voor de activiteiten kan op drie manieren geschieden:
- *online* via www. kunstinzichtgroningen.nl: inschrijven en betalen in één keer.
- *schriftelijk* via het inschrijfformulier in het programmaboekje en storting van het verschuldigde bedrag onder vermelding van het volgnummer van het programmaonderdeel op gironummer 4970581 ten name van de Stichting Kunst in Zicht, Groningen.
- *contante betaling* (alleen lezingen en wandelingen)
  – bij Boekhandel van der Velde, A-Kerkhof 45-47, Groningen (niet telefonisch).
  – aan de zaal.

Inschrijvingen worden behandeld op volgorde van binnenkomst van de betaling. Bij een reeks lezingen is het ook mogelijk om slechts één of twee avonden bij te wonen, in plaats van het totale aantal bijeenkomsten.

Voorwaarden
Wanneer een programmaonderdeel door omstandigheden niet kan doorgaan, krijgen de deelnemers hiervan bericht in de week voor de geplande aanvangsdatum. Het reeds betaalde bedrag wordt uiteraard teruggestort. Afzeggen door deelnemers kan tot 21 dagen voor aanvang van het programmaonderdeel. Het reeds betaalde geld wordt terug betaald onder aftrek van 30% administratiekosten. Nadien is geen restitutie meer mogelijk.

Voorwaarden meerdaagse reizen
Voor meerdaagse reizen wordt door de Stichting Kunst in Zicht geen geld gerestitueerd. U kunt hiervoor een annuleringsverzekering afsluiten onder andere via onze reisorganisatie. Wordt een meerdaagse reis door ons geannuleerd, dan krijgt u hiervan tijdig bericht. Het door u gestorte geld ontvangt u dan uiteraard volledig terug.

Voordelen van het donateurschap
De donateurs van de Stichting Kunst in Zicht hebben een streepje voor. Ieder jaar wordt er speciaal voor de donateurs een activiteit georganiseerd. Daarnaast ontvangen zij automatisch halfjaarlijks het programmaboekje met het complete overzicht en eventuele aanvullende informatie over de activiteiten van Kunst in Zicht. Voorts krijgen de donateurs korting op de prijzen van lezingen, stadswandelingen en excursies. Voor minimaal € 15,00 per persoon per jaar (1 januari - 31 december) steunt u de activiteiten van Kunst in Zicht. U kunt zich opgeven door het aanmeldingsformulier achter in het boekje in te sturen. Voor informatie kunt u zich richten tot Pia Folkers, tel (050) 318 86 51 (dinsdag 10.00-13.00 uur rechtstreeks / buiten deze uren via het antwoordapparaat; wij bellen u dan zo spoedig mogelijk terug).

Lezingen en excursies op bestelling
Kunst in Zicht verkoopt lezingen, wandelingen en excursies. Momenteel bemiddelt Kunst in Zicht al voor vele instellingen in Noord-Nederland. In het docentenbestand van Kunst in Zicht is een groot aantal sprekers opgenomen. Zij zijn gespecialiseerd op zeer diverse terreinen. Dat betekent dat het aantal onderwerpen, dat aangeboden kan worden, vrijwel onbeperkt is. Behalve lezingen, wandelingen en excursies kunnen cursussen van iedere gewenste lengte, over ieder gewenst onderwerp, op maat worden afgeleverd. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Carolien ten Bruggencate of Anna Keller, tel (050) 318 86 51 (dinsdag 10.00-13.00 uur rechtstreeks / buiten deze uren via het antwoordapparaat; wij bellen u dan zo spoedig mogelijk terug).

Inschrijfformulier

heer/mevr.:

straat:

postcode en woonplaats:

telefoon:

bank/gironummer:

e-mailadres:

- Stuur dit formulier naar Stichting Kunst in Zicht, Postbus 1181, 9701 BD Groningen.
- Maak tegelijkertijd het verschuldigde bedrag over op giro 4970581 t.n.v. Stichting Kunst in Zicht, Groningen.
- U bent ingeschreven voor een lezing, cursus, wandeling of excursie zodra wij uw inschrijfformulier en uw betaling hebben ontvangen. U krijgt het inschrijfbewijs dan toegestuurd. Inschrijving op volgorde ontvangst betaling.

	Normaal	*Donateur*	*Jongere*	*Totaal*	*Instapplaats*
Lezingen					
1 Vikingen!	....x € 10,00	....x € 9,00	....x € 6,00		
2 David Hockney	....x € 10,00	....x € 9,00	....x € 6,00		
3 100 jaar kunst in Groningen	....x € 15,00	....x € 12,50	....x € 10,00		
4 Jan van Eyck	....x € 10,00	....x € 9,00	....x € 6,00		
5 Het klooster van Aduard	....x € 10,00	....x € 9,00	....x € 6,00		
6 Het Oude Egypte	....x € 10,00	....x € 9,00	....x € 6,00		
7 Metéora en de zwevende kloosters	....x € 10,00	....x € 9,00	....x € 6,00		
8 De filosofie van het kijken	....x € 10,00	....x € 9,00	....x € 6,00		
9 De Hollandse tropenstijl 1900-1940	....x € 10,00	....x € 9,00	....x € 6,00		
Cursus					
10 Van realisme naar impressionisme	....x € 30,00	....x € 27,00	....x € 18,00		
Stadswandelingen en fietstocht					
11 Gangen in Groningen	....x € 10,00	....x € 9,00	....x € 6,00		
12 Zuidhorn	....x € 10,00	....x € 9,00	....x € 6,00		
Excursies					
13 Donateursexcursie		....x € 60,00			
14 Keulen	....x € 80,00	....x € 75,00	....x € 65,00		
15 Portretten van kinderen	....x € 60,00	....x € 55,00	....x € 50,00		
Totaal				€	

Richards

www.richards.nu

inlijsten
restaureren
conserveren

Noorderhaven 61 Groningen 050 - 3129990 info@richards.nu

Word nu donateur...

KUNST IN ZICHT

Kunst in Zicht

Postbus 1181

9701 BD Groningen

Voor minimaal € 15,00 per persoon per jaar (1 januari – 31 december) steunt u de activiteiten van Kunst in Zicht. U kunt zich opgeven door het aanmeldingsformulier in te vullen en naar ons op te sturen.

Ja,

ik/wij word(en) donateur

heer/mevrouw .....

adres .....

postcode / plaats .....

telefoon .....

datum opgave .....

e-mail .....

Ons hele programma ook op internet:

www.kunstinzichtgroningen.nl